

Hva trenger du som forelder å vite om opplæringsloven?

Foreldrekonferansen 2013

- Kjersti Botnan Larsen

Lovgrunnlag

- Offentlig grunnskole- og videregående opplæring er regulert i opplæringsloven med forskrifter
- De viktigste forskriftene er :
  - forskrift til opplæringsloven
  - Læreplanverket for Kunnskapsløftet (LK06)
    - LK06 inneholder bl.a læreplanene for fag
- Opplæringslovgivningen stiller krav til kvalitet, kvantitet og skolemiljø

Tema

- Formål og prinsipp
- Innholdet i hjem-skolesamarbeidet
- Krav til innholdet i opplæringen
- Skolemiljø
- Andre rettigheter

Formålet

- Formålet for grunnopplæringen finnes i oppl. § 1-1
- Foreldrene har hovedansvaret for oppdragelsen - skolen har hovedansvaret for opplæringen
  - Men: skolen spiller en viktig rolle for elevenes danning/sosialisering
- Formålsbestemmelsen angir:
  - skolens verdigrunnlag
  - opplæringens bidrag til individets utvikling og samfunnet
  - hva samfunnet vil med skolen som viktig samfunnsinstitusjon, og hva samfunnet vil at barn og unge skal erfare på veien mot voksenlivet
- Formålsbestemmelsen er retningsgivende for hvordan de øvrige bestemmelsene i oppl. skal forstås
- Læreplanverket for Kunnskapsløftet konkretiserer formålet

Sentrale prinsipp i fellesskolen

- Likeverd
  - Ingen elever skal diskvalifiseres fra fellesskapet pga forutsetninger, interesser, talent, kjønn, alder, kulturell eller sosial bakgrunn etc.
  - Er ikke en opplæring som er lik for alle elevene, men en opplæring som tar hensyn til at elevene er ulike
- Inkludering
  - Opplæringen må tilrettelegges og organiseres slik at den virker inkluderende ovenfor alle elever
- Tilpasset opplæring
  - En viktig forutsetning for både inkludering og likeverd
  - Opplæringen skal tilpasses den enkeltes evner og behov.
  - Skal skje innenfor den ordinære opplæringen
- Tidlig innsats

Opplæringsplikt

- I grunnskolen: opplæringsrett og opplæringsplikt, jf. § 2-1
  - Opplæringsplikten kan oppfylles i
    - Offentlige grunnskoler
    - Private grunnskoler
    - Hjemmeundervisning
  - Foreldrene plikter å sørge for at barnet oppfyller opplæringsplikten.
- I videregående opplæring: opplæringsrett, men ingen opplæringsplikt, jf. § 3-1
  - Elever som har fullført grunnskoleopplæring har rett til videregående opplæring.

Lovpålagt hjem-skolesamarbeid

Kort om hjem- skolesamarbeid

- I grunnskolen:
  - Foreldrene har rettigheter og plikter
    - Foreldrene har ansvaret for at barnet oppfyller opplæringsplikten – straffesanksjonert plikt
  - Foreldrene har bestemmelsesrett
    - Foreldreansvaret i skolesammenheng gjelder til eleven fyller 18 år.
    - Fra 15 år velger eleven utdanning selv. Eleven kan fra 15 år også samtykke og klage selv.
  - Skolen har i mange tilfeller informasjonsplikt til foreldrene (og eleven)
  - Elevene og foreldrene deltar i brukerorganene

Medvirkning

- Skolen skal ta foreldre med på råd
  - Alle foreldre ved en skole utgjør foreldrerådet
  - Skolen skal ha et FAU
  - Foreldrene skal være representert i samarbeidsutvalget og skolemiljøutvalget, evt. i driftsstyret

Krav til foreldresamarbeid

- Felles inntil eleven er 18 år:
  - Skolen skal sørge for samarbeid med hjemmet, jf. oppl. §§ 1-1 og 13-3d
  - Forskriften kap. 20
    - Skal være kontakt hjem-skole gjennom opplæringsåret
    - Foreldremøter
      - informeres om skolen, innholdet i opplæringen, medvirkningen til foreldrene, rutiner og annet som er relevant for foreldrene.

Forts.

- Foreldresamtaler
  - Minst 2 ganger i året
  - Om hvordan eleven arbeider daglig, og eleven sin kompetanse i fagene og elevens sosiale utvikling.
  - Samtalen skal klargjøre hvordan eleven, skolen og foreldrene skal samarbeide for å legge til rette for læringen og utviklingen til eleven.
- Krav om at visse former for informasjon meddeles eleven og foreldrene
  - Varsling om fraværet til eleven
  - Varsling dersom det er fare for manglende vurderingsgrunnlag i fag, orden eller oppførsel eller at eleven vil få nokså godt eller lite godt i orden eller oppførsel
  - Annen viktig informasjon om eleven

Nærmere om innholdet i grunnopplæringen

Nærmere om opplæringstilbudet

- Opplæringstilbudet skal være i samsvar med de kvalitative og kvantitative kravene i opplæringsloven med forskrifter
  - Skoleeier skal ha et forsvarlig system for å følge med på om kravene oppfylles (oppl. § 13-10)
  - Skoleeier skal hvert år utarbeide og behandle en rapport om tilstanden i grunnskoleopplæringen
- Grunnskoleopplæringen skal være gratis, jf. § 2-15.
  - Kan ikke kreve penger for undervisningsmateriell, transport i skoletiden, leirskoler, ekskursjoner eller andre turer i skolens regi

Skole- og klasseplassering

- Eleven har rett til å gå på nærskolen, jf. § 8-1
  - Dette gjelder også barn med nedsatt funksjonsevne
- Alle elever skal tilhøre en klasse/basisgruppe, jf. § 8-2
  - Hoveddelen av elevens opplæring skal gis i denne gruppen
  - Klassen skal ivareta elevens sosiale tilhørighet og har en viktig inkluderingsfunksjon
  - Klassen skal ha en eller flere kontaktlærere
  - Klassen skal ikke inndeles etter faglig nivå, kjønn eller etnisk tilhørighet
  - Kan for en mindre del av opplæringen dele klassen inn i andre grupper
  - Klassen/gruppene skal være pedagogisk og sikkerhetsmessig forsvarlige
  - Gir ikke hjemmel til å gi enkeltelever ene-undervisning

Innholdet i opplæringen

- Innholdet i opplæringen er fastsatt i Læreplanverket for Kunnskapsløftet (LK06)
  - LK06 består av generell del, prinsipper for opplæringen, fag- og timefordelingen og læreplaner for fag
    - Det er i fag- og timefordelingen fastsatt hvilke fag elevene skal ha og antall timer eleven har rett til i faget. Timene er klokketimer.
  - Innholdet i fagene finner dere i læreplanene for fag.
    - Alle fag i grunnskolen har en læreplan. Den inneholder formålet for fag, hovedområder i faget, 5 grunnleggende ferdigheter og kompetansemål
    - Kompetansemålene sier noe om hva elevene skal mestre etter fastsatte trinn
    - Skolene skal gi elevene en opplæring som er egnet til at elevene kan nå kompetansemålene
    - Skolen skal gi elevene tilpasset opplæring, men elevene har ingen rett til dette

Fritak fra opplæringen

- Foreldre kan søke om fritak fra aktiviteter hvis dere mener det strider mot den religion eller det livssyn dere har – eleven skal da gis fritak
  - Må melde fra skriftlig
  - Er ikke et fritak fra fag, men aktiviteter
  - Oppl. § 2-3a

Kvantitet

- Opplæringen skal strekke seg over minst 38 uker innenfor en ramme på 45 sammenhengende uker i skoleåret
  - Skolen skal fastsette en skolerute som forskrift
    - Her er skoledager og feriedager fastsatt
    - Må høres – fau er typisk høringsinstans
    - Skal foreligge skriftlig ved skolestart.
- Står i fag- og timefordelingen hvor mange timer opplæring elevene skal ha i de ulike fagene
  - Timer som brukes til annet en opplæring skal tas igjen
- For at noe skal være opplæring må
  - Aktiviteten må stå under skolens ledelse og ansvar.
  - Aktiviteten skjer innenfor rammen av det sentralt fastsatte timetallet
  - Aktiviteten må ha et pedagogisk siktemål som er innrettet på å oppnå de målene som fremgår av lovens formålsparagraf
  - Aktiviteten må innebære en oppfyllelse av det sentralt fastsatte læreplanverket for grunnskolen, eller innebære en oppfyllelse av en IOP som er fastsatt i henhold til § 5-5.

Individuell vurdering

- Alle elever har rett til individuell vurdering
  - På barnetrinnet er dette en rett til underveisvurdering uten karakter
  - På ungdomstrinnet en rett til underveisvurdering og standpunktvurdering (kan være «ikke vurderingsgrunnlag»)
    - Skal også ha vitnemål ved avslutningen av 10. trinn
    - Er ikke krav til bestått i fag for å få vitnemål
- På ulike trinn skal skolen gjennomføre nasjonale prøver og kartleggingsprøver.

Underveisvurdering

- Forskrift til opplæringsloven kap. 3
  - Eleven skal få vite hva som er målene for opplæringen
  - Eleven skal få vite hva som blir vektlagt i vurderingen
  - Elevene skal få vurdert og begrunnet kompetansen sin i fag og i orden/oppførsel
  - Eleven skal få løpende og systematiske tilbakemeldinger og fremovermeldinger
  - På barnetrinnet skal eleven ha vurdering uten karakter – på ungdomstrinnet både vurdering med og uten karakter
  - Eleven skal ha halvårsvurdering i fagene og i orden/oppførsel
    - Ikke bare en karakter, men også informasjon om kompetansen i faget og hva eleven må gjøre for å øke kompetansen sin

Forts.

- Eleven skal få en fagsamtale hvert halvår med kontaktlærer
- Eleven skal få mulighet til å medvirke
  - vurdere egen kompetanse, eget arbeid og egen faglig utvikling
- Elevene skal ha en pågående dialog med lærer om andre forhold rundt opplæringen
- Foreldre skal hvert halvår ha en foreldresamtale hvor elevens kompetanse i fag er et av temaene,
  - forskriften § 20-3.
- Kan klage på standpunktkarakterer – klager da på om karakteren er satt i samsvar med reglene om karaktersetting.
  - Klager innen 10 dager etter dere ble gjort kjent med karakteren
  - Fylkesmannen behandler klagen

Elever med særlige behov

Rett til spesialundervisning

- Eleven har rett til spesialundervisning dersom hun/han ikke får eller kan få et tilfredsstillende utbytte av den ordinære opplæringen – oppl. § 5-1
  - Vurderes konkret – hva forventes for alle elever og hvilket utbytte har denne eleven
- Hvis eleven oppfyller vilkårene for spesialundervisning må det vurderes hva slags tilbud eleven skal ha
  - Nødvendig for at eleven skal ha ”forsvarleg utbytte” av opplæringen
  - Kan dreie seg om innholdet, organiseringen, omfang og behov for særlig kompetent personale
- Krav til saksbehandlingen i §§ 5-3 flg. blant annet:
  - Skolens varslingsplikt
  - Foreldrenes samtykke
  - Skolen skal samarbeide med foreldrene – deres mening skal legges vekt på så langt råd er.
  - Sakkyndig vurdering fra PP-tjenesten
  - Skal treffes et enkeltvedtak hvor spesialundervisningen er fastsatt
  - Eleven skal ha en individuell opplæringsplan

Andre rettigheter

- Opplæring eller på samisk
  - Elever i samisk distrikt eller samiske elever utenfor samisk distrikt
  - Oppl. kap. 6 og forskriften kap. 7
- Tegnspråkopplæring
  - Elever som har tegnspråk som førstespråk
  - Oppl. § 2-6
- Nødvendig opplæring i punktskrift og bruk av nødvendige tekniske hjelpemidler
  - Sterkt svaksynte eller blinde
  - Oppl. § 2-14
- Alternativ og supplerende kommunikasjon
  - Helt eller delvis mangler funksjonell tale og har behov for ASK
  - Rett til å bruke egnede kommunikasjonsformer og nødvendige kommunikasjonsmidler
  - Oppl. § 2-16

Forts.

- Særskilt språkopplæring
  - Elever med annet morsmål enn norsk og samisk som ikke har tilstrekkelige ferdigheter i norsk til å følge den ordinære opplæringen
  - Kan ha rett til morsmålsopplæring, opplæring i fag på 2 språk og særskilt norskopplæring
  - Treffes et enkeltvedtak på grunnlag av en kartlegging
  - Kommunen kan organisere egen innføringstilbud for nyankomne
  - Oppl. § 2-8

Et godt skolemiljø

Rett til et godt skolemiljø

- Alle elever har rett til et godt psykososiale miljø som fremmer helse, trivsel og læring, jf. § 9a-1
  - Om retten er oppfylt avhenger av elevens subjektive følelse
  - Krav om positiv virkning – ikke nok at miljøet ikke er skadelig
- Skolen har en handlingsplikt når en/flere elever blir utsatt for krenkende ord og handlinger, jf. § 9a-3 (2)
  - Ved mistanke om eller kunnskap om – ikke lov å overse
  - Personalet skal undersøke, gripe inn og varsle
- Foreldre og elever har rett til å henstille om tiltak knyttet til det psykososiale miljøet, jf. § 9a-3 (3). Skolen har en vedtaksplikt
  - Skolen skal treffe enkeltvedtak med tiltak
- Skolen plikter å jobbe systematisk med skolemiljøet . Krav til internkontroll, jf. § 9a-4
- Lovpålagt brukermedvirkning i skolemiljø saker, jf. §§ 9a-5 og 9a-6
- Elevens rett til et godt fysisk skolemiljø er utdypet i § 9a-2

Hva kan dere ellers forvente av skolen?

Krav

- Skolen skal ha et ordensreglement
  - Skal inneholde regler for oppførsel og reaksjoner ved brudd på reglementet
  - Skal være skriftlig
  - Oppl. § 2-9
- Kommunen skal sørger for at elevene er ulykkesforsikret i tilknytning til skolen
  - På skolen i skoletiden, på skoleveien, under transport, på arrangement og turer i skolens regi

Forts.

- Skolen har forsvarlig tilsyn med elevene,
  - Hvor mye tilsyn avhenger av risiko, alder, antall elever, forhold ved eleven/andre elever
  - forskr. § 12-1
- Skolen kan gi permisjon inntil 2 uker
  - Eleven har møteplikt på alle timer på alle trinn
  - De eneste grunnene til at fravær er tillatt er person eller sykdom
  - Skolen kan innvilge person inntil 2 uker dersom det er forsvarlig

Skyss

- Elevene har rett til skyss når:
  - De går på 1. trinn og bor minst 2 km fra skolen
  - De går på 2.-10. årstrinn og bor minst 4 km fra skolen
  - Uavhengig av avstand når skoleveien er særlig vanskelig
  - De må reise med båt
- I tillegg særlige regler for skyss for elever med funksjonsnedsettelse

Annet

- Elever på 1.-4. årstrinn har rett til gratis leksehjelp
  - Oppl. § 13-7a og forskriften § 1A-1
- Elevene har rett til jevnlig fysisk aktivitet på 5.-7. årstrinn
  - Oppl. § 2-3 og forskriften § 1-1a
- Elever på ungdomsskole eller kombinert skole med ungdomsskole har rett til gratis frukt og grønt hver dag
  - Oppl. § 13-5 og forskriften § 18-2

- Elevene har en individuell rett til rådgivning
  - Yrkes- og utdanningsrådgivning
  - Sosialpedagogisk rådgivning
    - Skal bidra til at eleven finner seg til rett på skolen
    - Personlige, sosiale og emosjonelle forhold – ikke faglige
    - Skal ikke behandle
  - Oppl. § 9-2 og forskriften kap. 22.

Avslutning

Djupedalutvalget - virkemidler for et godt skole

150 liker · 30 snakker om dette

✓ Likt

Melding

Samfunn

Utvalget skal vurdere de samlede virkemidlene for å skape et godt psykososialt skolemiljø, motvirke og håndtere mobbing og andre uønskede hendelser i skole

Om

Bilder

150

Liker

Skriv innlegg

Bilde

Innspill til utvalget kan også
sendes til

djupedalutvalget@kd.dep.no